

Indlæg fra Byplanblog

Coronakrisen og byudviklingen

Coronakrisen er primært sundhedsmæssig og økonomisk, men har dog også en række andre aspekter af mere psykologisk, sociologisk og politologisk karakter. De erfaringer, der indhøstes undervejs, er selvfølgelig først og fremmest vigtige i forhold til at komme bedst muligt igennem den aktuelle krise og forberede samfundet på håndteringen af nye epidemier, men der tegner sig også andre mulige læringer af dette store sociale eksperiment.

Af formand Jes Møller,
Dansk Byplanlaboratorium

I 1853, da koleraepidemien hærgede København med næsten 5.000 døds- ofre, var en af erfaringerne, at de dårlige boligforhold var en af hovedårsagerne til de dramatiske konsekvenser. Dermed blev epidemien startskuddet til en bred interesse for sunde byer og boliger, som i de efterfølgende årtier blev et af de centrale omdrejningspunkter for vores boligbyggeri og forsyningsforhold i de større byer. Et af de første eksempler på dette var opførelsen af Lægeforeningens boliger på Østerbro (Brumleby), der som navnet viser, blev iværksat af en række fremsynede læger i København. Senere kom Arbejdernes Byggeforening, der stod bag Kartoffelrækkerne, Humleby, Svanemølle-kvarteret og flere andre bebyggelser med små 3 etagers rækkehuse i perioden 1860-1900. Kloakeringen af København og sikringen af det rene drikkevand blev også i vidt omfang gennemført i denne periode.

Sundhedstemaet blev efterfølgende en ledetråd for byplanlægningen i mange år frem. Da Dansk Byplanla-

boratorium blev stiftet i 1921, var de førende kræfter ikke kun arkitekter og ingeniører, men også medicinere!

Lys, luft og sunde boligforhold

Helt frem til ca. 1990 ville den politiske ledelse i København (og flere andre danske byer) hellere nedrive brokvarternes tætte boliger og bygge nyt end at renovere og modernisere boligerne i de eksisterende ejendomme – med sundheden som hovedargument. Idealet var de åbne forstadsområder med mere lys og luft, enten med parcelhuse eller med store almene boligområder, typisk i åbne stokbebyggelser, men efterhånden også i tæt-lav format.

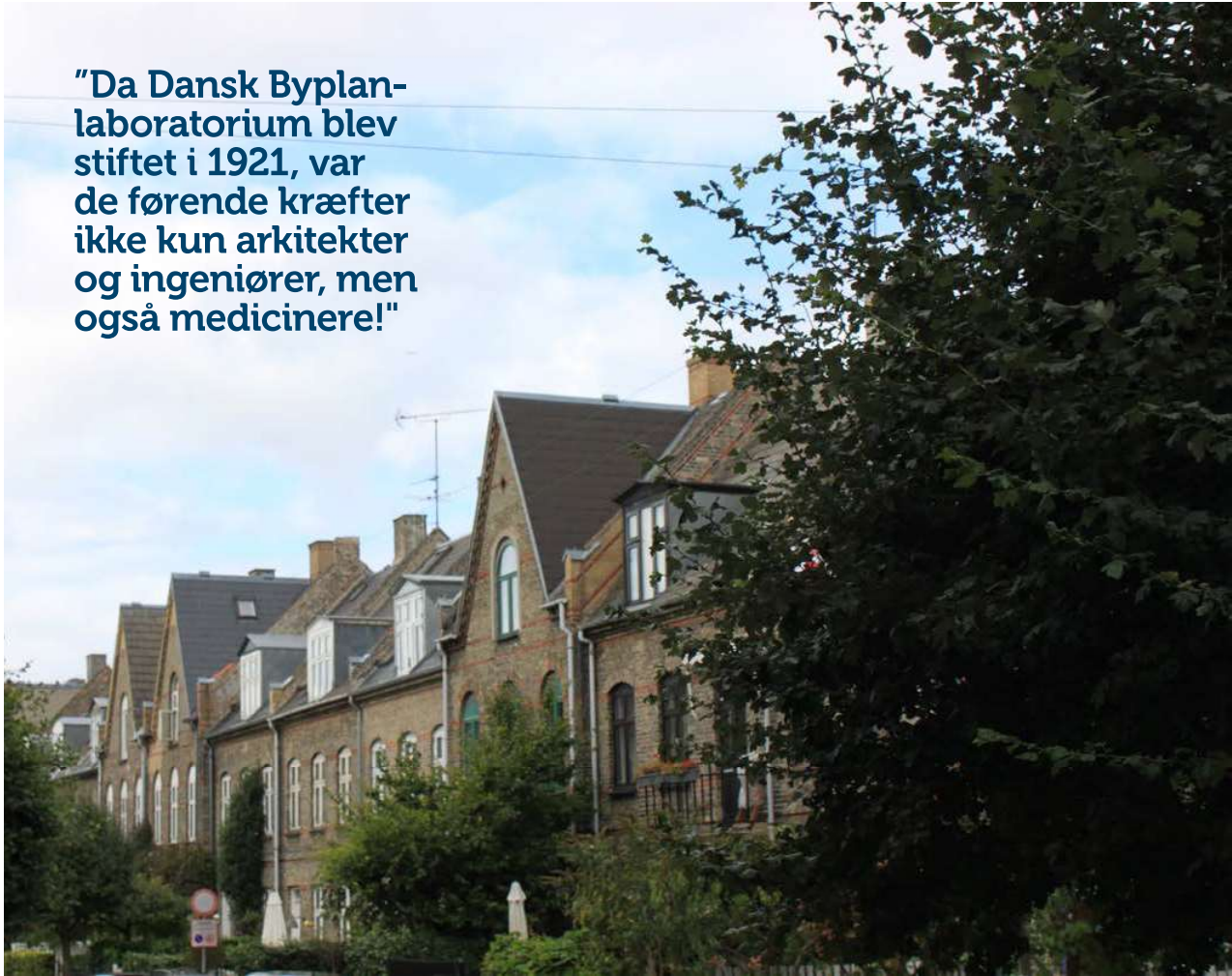
Alt dette er historie nu. Og coronapandemien peger næppe først og fremmest på helt nye byplanprincipper – selv om den måske kunne skærpe kritikken af alt for stor tæthed i visse nye boligområder. Men hvis vi ser på byudviklingen i bredere forstand, tegner der sig nogle mulige perspektiver baseret på den læring, som indhøstes i denne periode.

Mindre trafik viser vejen

Først og fremmest gennemfører vi for øjeblikket et kæmpe fuldskalaforsøg med væsentligt mindre trafik i og imellem vore byer. Der følges allerede op på, hvad det betyder for luftforureningen, og der vil sikkert snart komme nye tal for CO₂-udledningen, trafik-sikkerheden mv. Selvfølgelig kan den nuværende situation ikke fortsætte på længere sigt, men det er dog interessant at se nærmere på konsekvenserne af en markant reduceret trafik, når vi for en gangs skyld får muligheden for det. Det kan muligvis pege fremad imod byer med et mindre trafikbehov.

Også når det gælder de længere rejser – ikke mindst flyrejserne – er vi i en helt usædvanlig situation med næsten nedlukkede lufthavne. Dette er selvfølgelig heller ikke langtidsholdbart, men mon ikke at situationen kan give inspiration bredt i samfundet til at foretage lidt færre flyrejser i fremtiden? Når det gælder erhvervslivet, får vi trænet evnen til at holde møder i digital form med tele- og videokonferencer af forskellig slags.

"Da Dansk Byplanlaboratorium blev stiftet i 1921, var de førende kræfter ikke kun arkitekter og ingeniører, men også medicinere!"

Og hvad angår ferierejser, vil kreativiteten i retning af kortere rejser på cykel, til fods eller på anden vis sikkert blive stimuleret. Og denne tendens vil kunne forstærkes, hvis byudviklingen fokuserer på flere rekreative muligheder i og omkring de enkelte byer. I en byudviklingssammenhæng får vi blandt andet mulighed for at kvalificere diskussionen om udformningen af en ny slags hjemmearbejdspladser og kontorfællesskaber i boligområderne.

Mange mennesker arbejder hjemmefra i denne tid, al ledelse og koordinering finder dermed sted på afstand. De foreløbige rapporteringer tyder på, at der indhøstes værdifulde erfaringer med de nye arbejdsformer, hvoraf en del muligvis kan forlænges ind i vort fremtidige arbejdsliv. I en byudviklingssammenhæng får vi blandt andet mulighed for at kvalificere diskussionen om udformningen af en ny slags hjemmearbejdspladser og kontorfællesskaber i boligområderne.

Lad aldrig en krise gå til spilde – lad os lære af den!

Sidst, men ikke mindst er den øjeblikkelige politiske håndtering af coronakrisen et meget interessant studie i politisk beslutnings- og handlekraft. Selv om heller ikke alt herfra kan overføres til nye, fremtidige situationer, kan man kun håbe på, at noget af denne handlekraft også vil være til stede, når der skal træffes beslutninger om håndtering af klimakrisen, biodiversitetskrisen og nogle af de andre kriser, som må forventes i de kommende år – og hver for sig med stor potentiel betydning for byudviklingen. Et gammelt ordsprog siger, at man aldrig må lade en krise gå til spilde, dvs. glemme at lære af den. Jeg vil anbefale, at evalueringen af coronakrisen til sin tid ikke kun kommer til at omfatte sundhed og økonomi, men også de nye adfærds- og livsformer der prøves af netop nu – og som måske kunne sætte positive aftryk i den fremtidige byudvikling.

Kartoffelrækkerne opført på de tidligere kartoffelmarker. Sunde og moderne boliger opført til arbejderne i 1800-tallet efter koleraepidemien. Foto: Flickr

Om Byplanblog

ByplanBlog er en platform, som Byplanlaboratoriet stiller til rådighed for at fremme den byplanfaglige debat. Indlægget har tidligere været bragt på Byplanbloggen.

Læs de nyeste indlæg og find mere info på www.byplanlab.dk/byplanblog